

Hồn Sách Tháng Năm

© *Như Thương*

<https://tiengthongreo.blogspot.com> | June 01, 2020

<https://chotramnguoinhaque.files.wordpress.com/2020/11/9e68e-dot2bsach.jpg> Ảnh minh họa, ©
tiengthongreo.blogspot

https://hoiquanphidung.com/echo/media/k2/items/cache/72d349c0f7698e826b25f54cec53f9de_XL.jpg

45 Năm sau trận chiến chống Cộng, lòng người dân miền Nam Việt Nam vẫn không quên được hình ảnh của những ngọn lửa “đốt sách” vào tháng 5, 1975! Lê Duẩn (Tổng Bí thư đảng Cộng sản Việt Nam) cùng với Đại hội đảng lần thứ 5, Lữ Phương (Thư trưởng Bộ Thông tin Văn hóa của Chính phủ Cách mạng Lâm thời Cộng hòa miền Nam VN vào thời điểm sau 30/4) và những cây bút đã phản bội dân tộc là những tên đồ tể hủy hoại nền văn hóa dân tộc qua chính sách thu gom, đốt sách. Tháng 5 năm 1975, Cộng sản Bắc Việt đốt sách Việt Nam Cộng Hòa: Đó là hồi chuông báo tử cho nền Giáo dục Nhân bản, Dân tộc, Khai phóng của hai nền Đệ I và Đệ II Cộng Hòa xuống dốc, băng hoại, có thể tàn rụi hoàn toàn và cuối cùng là sự diệt vong của một dân tộc sẽ đến như hậu quả khôn lường.

Mệnh nước, mệnh sách (Chiến dịch Bài trừ Văn hóa ‘đổi trụy phản động’)

Những ngày sau 30/4/1975, khi phố chợ nhốn nháo và đông nghẹt người bán – họ bán tất cả những món gì mà tôi thấy được trong mỗi nhà, từ Tivi, Radios, bàn ủi điện, quần áo....thì trong dòng người bán ấy lại có những núi sách đổ xuống sạp hàng của tôi! Những chồng sách cao hơn chiều cao tôi ngồi, ngất ngưỡng giữa chợ, ngạo nghễ như giá trị của nó, cam tâm như thế cuộc, rồi phải lưu lạc ra giữa chợ đời thay vì được xếp ngay ngắn trên kệ sách, tủ sách không vương chút bụi trần.

Lúc bấy giờ vào khoảng tháng 5 năm 1975, tôi đang mưu sinh bằng nghề mua bán giấy vụn trên lề đường ở chợ Bà Chiểu, Gia Định. Giang sơn chỗ bán hàng của tôi vốn vẹn chùng một thước vuông và “đồ nghề” chỉ gồm có một miếng nylon và cái cân đồng hồ. Đây là một cái nghề mà tôi chỉ thấy người ta làm, chứ chưa biết nó ra làm sao, nhưng chỉ vì mưu sinh độ nhật mà tôi đã trải qua những phút đau lòng khôn tả!!! Trong đầu tôi chỉ nghĩ là tôi đi mua giấy vụn thật sự, chứ không nghĩ là mua sách vì cái chữ “giấy vụn” rất khác xa với “giấy của những trang sách”...Cảm giác đầu tiên của tôi, thú thật là hơi ngại ngùng, thế nhưng có một khúc quanh lịch sử của dân tộc Việt Nam để sách là giấy vụn, là đồ đồng nát!

Xin cúi đầu tạ lỗi tất cả những tác giả đã nghe tôi gọi “sách” là “giấy vụn”. Giá như mà hồi ấy tôi trưởng thành như bây giờ thì có lẽ tôi đã đặt bàn hương án để “Tế Sóng Hồn sách vở”, để khỏi mang tội với dân tộc, với tiền nhân và với tác giả rồi. Vận nước ngả nghiêng đành đoạn, mệnh người chao đảo trong cảnh hỗn mang và sách vở đã cùng chung số phận nghiệt ngã ấy sau giờ thứ 25!!!

Tôi đã rưng rưng nước mắt khi một ngày thấy được những trang sách của một quyển Tự điển quý mà tôi hằng mơ ước có được, nhưng đã không có tiền để mua! Những trang sách ấy còn rất mới và hầy còn thơm mùi mực in. Đã quá nửa đời người rồi mà tôi vẫn không quên được cái mùi thơm ấy. Điều gì xảy ra giữa cái khung cảnh xô bồ của đầu đường cuối chợ thế này? Trên đầu chợ, người ta bán đồ hàng bông, tiệm vàng, rạp hát bán thuốc lá thùng, rồi đến chợ cá, chợ thịt... cho đến cuối chợ là những sạp hàng có tên gọi là “chợ Trôi” và cuối cùng là những chỗ buôn bán không có sạp mà chỉ có “một chỗ ngồi trải nylon” như nơi tôi ngồi mua bán giấy vụn.

Ở một góc chợ đời nhỏ nhoi, tôi là người nhìn thấy những quyển sách đang hấp hối khi mọi người lên lút và vội vã đem bán sách trong cái hốt hối của sự khiếp sợ; còn ngoài kia mọi người nhốn nháo lên bởi tin” THU GOM SÁCH và ĐỐT SÁCH”!!!

Chủ trương đốt sách của nền văn học miền Nam trước năm 75 của chính quyền cs nhằm mục đích xóa bỏ toàn diện vết tích miền Nam trong tất cả mọi lãnh vực về thể chế chính trị, kinh tế, xã hội và cả về mặt văn học. Sách mà theo báo cáo của Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng tại kỳ họp thứ nhất của Quốc Hội, ngày 26 tháng 6, năm 1976 là: Việc xây dựng nền Văn Hoá mới được tiến hành trong cuộc đấu tranh quét sạch những tàn dư mà Mỹ đã gieo rắc ở miền Nam. Đó là thứ văn hoá nô dịch, lai căng, đồi trụy, cực kỳ phản động...

“... Trong báo cáo của Ban chấp hành Trung ương Đảng trong kỳ họp Quốc Hội đã chủ trương: Phải nhổ tận gốc rễ những nọc độc về tư tưởng văn hóa thực dân mới mà đế quốc Mỹ đã gieo trồng ở miền Nam Việt Nam. Đó là thứ văn hóa, nô dịch, lai căng, đồi trụy cực kỳ phản động cùng các hủ tục, mê tín, dị đoan lan tràn...” (Source: DCVonline)

“Đội Cờ Đỏ” với khẩu hiệu “Tịch thu sách đồi trụy & phản động” đi từng đoàn trong các khu phố của Sài Gòn để đến từng tổ dân phố tịch thu và đem đốt sách của Việt Nam Cộng Hoà ...” (Phan Lạc Đông Quân).

“... Chính sách đốt sách của Việt Cộng đã được biểu diễn ngay tại Hà Nội sau Hiệp Định Genève 1954 chia đôi đất nước. Đó là thời Hồ Chí Minh. Học sinh được Thành Đoàn ra lệnh “Phát động phong trào chống văn hóa nô dịch” bằng cách nộp sách nhà mình và đi truy lùng “bắt sách” của hàng xóm đem đốt. Sau năm 1975, đến lượt Sài Gòn và các tỉnh miền Nam. Giờ đến thời của Lê Duẩn, trong chiến dịch “Bài trừ văn hóa đồi trụy, phản động,” các nhà in, nhà xuất bản và những tiệm sách, nhà phát hành lớn như Khai Trí, Sống Mới, Độc Lập, Đồng Nai, Nam Cường, Trí Đăng... đều bị niêm phong chờ thanh niên xung phong và bọn trẻ cò 30 Tháng Tư đến cướp...” (Nguồn: Người Việt)

Giết một tác giả không có gì tàn nhẫn hơn là đốt tác phẩm của tác giả ấy. Giết một nền văn hóa không có gì hiệu nghiệm hơn là hủy hoại sách vở của nền văn hóa ấy. Nhìn lại trang sử nhân loại để nhận ra rằng sự cạn dòng của một dòng sông và sự đốt sách sẽ tiêu diệt một dân tộc.

Nỗi đau đớn nhất của tôi là nhìn thấy những quyển sách quý nằm lẫn lộn với giấy đi cầu được nhồi nhét vào một bao tải, túi đệm! Sao điều ấy lại xảy ra được thế nhỉ? Tôi đoán chắc rằng trước đó chủ nhân quyển sách đã từng nâng niu, đặt nó trịnh trọng lên kệ sách, trong tủ kính... rồi bỗng một ngày “hạ giá” nó xuống ngang tầm với những mảnh giấy đã ô ứ!!? Đó là những quyển sách mà vẫn còn bọc nhựa nylon bên ngoài, nhưng đến khi họ đem đến bán giấy vụn cho tôi thì nó đã cháy xém cái bọc nhựa nylon ấy... Hồn sách uất ức, nên đã ngăn được ngọn lửa mạnh mẽ tà ý gian ác ấy chăng? Nỗi sợ hãi kinh hoàng nào đã khống chế những người sống chết với đam mê sách vở như thế (đã có người cho nổ tung lựu đạn khi bị khám xét nhà và tịch thu sách vở) và có biết bao nỗi lòng đã gạt lệ chia tay với những pho sách mình hằng yêu quý? Quyển sách nào ngoài đường phố thênh thang đang bị phóng hỏa, quyển sách nào đã sống sót và đến với tôi trong những tiệc nuối của chủ nhân? Mệnh người lúc ấy đã đường cùng khi quân dữ vào lòng soát nhà và tìm thấy sách vở xưa... thôi thì mệnh sách cũng chịu cùng chung mệnh người, mệnh nước tang thương!

Thú thật là cảm nghĩ của tôi khi chạm tay vào những trang sách cổ ố vàng, ngả thâm nâu nhạt theo màu thời gian là sự xót xa vô cùng tận, nhất là những quyển sách có thủ bút của tác giả gửi tặng thân hữu. Mùi mực thơm của sách đã không còn nữa, có lẽ người viết sách và người nhận sách đã ra người thiên cổ, nhưng chữ vàng ngọc của sách vẫn còn đâu đây và nằm yên trên trang sách như thách thức với thời gian. “Hữu xạ tự nhiên hương”: Chữ nghĩa mãi mãi đi vào lòng những người quý sách đâu ngoài kia cơn bão lửa của lòng người cộng sản thù hận chế độ, chính quyền miền Nam Việt Nam, nên họ đã đốt sách in trước năm 1975, thì gia sản sách của những trang giấy bồi, giấy dó (nhẹ, xốp như nắm bông) vẫn tồn tại trong cuộc sống của những người đã thâm nhiễm sách từ thời đi học ỉ tờ.

Tôi không còn dùng cái cân đồng hồ để cân “giấy vụn” nữa mà thay vào đó là mua sách theo từng mớ, theo chiều cao của từng chồng sách mà chủ nhân khệ nệ khiêng tới sạp hàng của tôi. Có

những người chở sách đến tôi bằng xe xích lô, xe đạp, mà cũng có những người đem sách đến trong chiếc giỏ nylon đi chợ hàng ngày. Tôi đã thu mua sách nhiều đến nỗi quên bằng đi mình cũng là người cần bán ra những món mình mua để có tiền mua thức ăn... Thú thật, nhìn những quyển sách quý đang ở bên cạnh mình, tôi mãi mê nhận sách, mơ hồ tôi nghĩ đó là sách của tôi, rồi đọc sách một cách say sưa từ khi sáng dọn hàng ra đến chiều sẩm tối dọn sách về nhà.

Khoảng chừng một tuần lễ sau thì số tiền vốn trong túi của tôi đã sạch nhẵn! Đền bù lại, sách trong nhà và ngoài chỗ tôi bán thì giống như là một “kho sách” để chuẩn bị mở một tiệm bán sách. Tôi cẩn thận phân loại sách quý ra riêng, kể đến sách mà tôi ao ước có được, cuối cùng sách với tất cả đủ mọi đề tài mà tôi nhận diện được tác giả vào thể hệ của tôi và rồi cất tất cả loại sách trên ở nhà... Để dành riêng cho mình! Ngoài những phân loại kể trên, còn bao nhiêu thì tôi chở đi, chở về hàng ngày ra chợ để “bán” được ký lô nào hay ký lô nấy vì chỉ thấy “mua” mà không có “bán” thì làm sao có tiền?!?!

Dần dà sau một tháng ngồi chợ, tôi đã có những mối khách quen mua giấy vụn của tôi: Những bà bạn hàng bán xôi, bán chạp phô! Đến lúc này thì quả thật lòng tôi cảm thấy xốn xang vô cùng khi nhìn thấy chị bán xôi xé từng trang sách ra để kẹp chung với miếng lá chuối và gói xôi mỗi sáng! Chữ nghĩa phải long đong đến thế rồi sao? Lời hay lẽ phải, những bài học của tâm hồn cao thượng đi về đâu sau khi đã trở thành mảnh giấy vụn gói xôi, gói hàng tạp hóa? Tôi không là tác giả, nhưng tôi biết có người đã bỏ hết cả đời ra để học hỏi, để thu thập kiến thức và cuối cùng viết sách: Đứa con tinh thần của mình chào đời. Muốn viết một trang giấy, hẳn người cầm bút đã phải đọc 100 trang giấy trước đó, chắt lọc tinh túy người xưa để hiển dâng cho đời cái cốt lõi đẹp nhất của Chân – Thiện – Mỹ qua những trang sách do mình viết ra.

Loại sách nào của VNCH đã bị chính quyền CS đốt?

Đó là sách của miền Nam xuất bản trước 1975. Sách mà theo báo cáo của Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng tại kỳ họp thứ nhất của Quốc Hội, ngày 26 tháng 6, năm 1976 là: “Việc xây dựng nền Văn Hoá mới được tiến hành trong cuộc đấu tranh quét sạch những tàn dư mà Mỹ đã gieo rắc ở miền Nam. Đó là thứ Văn Hoá nô dịch, lai căng, đồi trụy, cực kỳ phản động.”

Một hậu duệ của nhà sách nổi tiếng Mai Lĩnh ở Hải Phòng đã kể lại cho tôi nghe rằng phong trào đốt sách chỉ là hình thức tuyên truyền. Những ai đã sống trong ngày tháng ấy tại Saigon, sẽ thấy sách đổ ra bán tràn ngập lề đường Lê Lợi, ngã tư Công Lý, Pasteur, Nguyễn Huệ mới biết sách từ đâu đến! Sách của VNCH và sách in trước năm 1975 sau khi bị chính quyền CS thu gom về thì sẽ lựa trước sách quý, giữ làm bửu bối. Sau này số sách ấy được bán ra cho những chủ nhân sách cũ với giá ngất ngưỡng trên trời! Vía hè sách cũ đã trở thành nơi chốn dung thân cho những cuốn sách quý được bán như thế, cộng thêm với số sách mà tư nhân dấu diếm được.

Chữ nghĩa quý báu của người xưa trong tất cả lãnh vực của triết, văn chương, nghệ thuật, sách học làm người, tự điển, hồi ký, sử địa, khoa học, kỹ thuật, tôn giáo, những bộ Bách khoa Tự điển...v...v... không thể nào cân được! Làm sao cân được những tấm lòng yêu chữ nghĩa? Bởi vì đã có những tác giả cặm cụi hết cả một đời người đam mê với sách vở, nghiên cứu, sưu tầm và đúc kết lại thành sách quý như cụ Vương Hồng Sển, nhà văn Sơn Nam... rất nhiều tấm lòng đã đau đầu với gia tài chữ nghĩa của dân tộc, nên đã miệt mài với sách vở dẫu phải đi qua những năm tháng tận khổ của đời mình. Kho sách 60 tấn của nhà sách Khai Trí ở địa chỉ số 60- 62 đường Lê Lợi, Saigon bị tiêu hủy ... Hẳn chủ nhân: Ông Nguyễn Hùng Trương bị bắt trong chiến dịch Tháng Tư 1976 và đưa đi “cải tạo” vì tội “biệt kích văn nghệ”. Hiệu sách Khai Trí đổi tên thành nhà sách Sài Gòn và Fahasa đã phải điếng lòng và ngậm ngùi xót xa vô vàn, để ngàn đời sau vẫn không nguôi nỗi hận! Và khoảng 180 chục triệu cuốn sách đủ loại ở miền Nam và còn biết bao nhiêu sách vở ở tỉnh lẻ đã cùng chung số phận?

Có những quyển sách đã ra đời trước khi tôi sinh ra, thậm chí tuổi thọ của sách vào thể hệ ông nội, ngoại! Giấy đã ngả vàng, rất dòn và từng trang rời rạc từ gáy sách. Tuy nhiên, những quyển sách như thế lại được chủ nhân đem đến bán cho tôi với tất cả sự “trịnh trọng”, họ không nhét

bừa quyền sách vào cái giỏ vơ vẩn nào, mà lại để trong những cái cặp da rất cũ kỹ. Đa số họ vào tuổi trung niên và hình như họ rất ngần ngại khi trao sách cho tôi!?! Mãi đến bây giờ tôi mới ngộ ra được điều ấy: Họ đã yêu quý một tác phẩm giá trị, mua nó hay được tác giả quý tặng, để dành như của gia bảo, rồi đến một ngày tang thương của đất nước, vì miếng cơm manh áo, họ phải lìa xa nó để cứu đói!

Trong số sách xưa cũ, tôi nhận ra những quyển sách của thế giới học đường: Sách giáo khoa. Một cái học dang dở để các cô cậu học trò phải bán sách của mình để đổi cơm áo! Thương thế hệ non trẻ ấy quá, chưa vui trọn vẹn hết được những ngày tháng làm học trò thần tiên mà nay phải rời ghế nhà trường. Các em đến bán sách cho tôi với dáng vẻ dường như mắc cỡ, rụt rè... và rướm rướm nước mắt kể tôi nghe: Ngày mai gia đình em đi kinh tế mới, nên em hết được đi học rồi! Tôi nghe mà như sấm động ngang trời, tóc em còn xanh màu mơ ước, bàn tay em vẫn còn là bàn tay của mực tím mà sao lại đổi đời nhanh thế hả em? Có giống như phận đời tôi không? Vâng, tôi cũng vậy thôi!

Thật xót xa cho những trang sách đã phải dãi nắng, dầm mưa như tôi, để rời từ những trang giấy mượt mà chữ nghĩa nay ướt nhòe nhoẹt. Những con dấu thân tặng ở đầu trang sách hay con dấu của một cơ sở cũng dầm nước mắt như tôi! Con dấu mà tôi thấy được nhiều nhất là con dấu của nhà sách Khai Trí – là một tiệm sách nổi tiếng ở Saigon mà không một người Việt Nam không từng nghe tiếng! Thôi thì, thời thế... thế thời phải thế: Từ tiệm sách đến sạp bán sách, kệ sách, gian hàng sách, quầy hàng sách cho đến chợ sách hay tòi tệ nhất là chỗ bán sách của tôi đã là nơi ngự trị của kiến thức và hồn dân tộc Việt Nam trong chữ nghĩa đầy nhân bản vẫn còn nguyên giá trị của nó. Cuộc đời của những tác giả rồi sẽ trở về cát bụi, nhưng đời sách thì vĩnh viễn. Muôn đời sách vẫn thủy chung với người yêu quý sách và nhất là chung thủy với tác giả đã sinh ra nó, bởi vì tác giả đã đãi vàng trong cát để viết thành sách.

Con đường nào cho một dân tộc để “Khai Dân trí – Chấn Dân khí” khi mọi tri thức đã bị lên án, vùi dập, ruồng bỏ và thiêu hủy? Hồn sách luôn tinh tươm như ngày sách chào đời, dấu thời gian có làm sách trông thật thiếu nảo, xộc xệch hay rách bươm. Sách và người đọc bên nhau như tri kỷ, lặng lẽ bên nhau mà không cần lên tiếng. Sách là quá khứ, hiện tại và cả tương lai trong không gian ấy, mà độc giả là những người đã thâm ghi lời “Châu phê” trong tâm tưởng để thẩm định giá trị của sách.

Động lại thời gian, kho tri thức ấy nay hồn phách thành tro bụi giữa phố thị, giữa tiếng reo hò, cổ vũ của những kẻ cuồng vọng, manh tâm phá hủy một cơ đồ, một kho tàng tinh tú dân tộc. Trang lịch sử sẽ khắc ghi thời điểm sách hóa thân trong đồng lửa bạo tàn ấy và những kẻ đã khởi động thảm họa đốt sách sẽ phải đền tội với tiền nhân và cả thế hệ hậu sinh, bởi đốt sách là ngu dân, là tuyệt lộ văn hóa của một dân tộc... Ngọn lửa hận thù sẽ không bao giờ thiêu hủy được nguồn cội của kiến thức, của tinh hoa một dân tộc được gói ghém trong từng trang sách với biết bao nhiêu ấp ủ, hoài vọng của các tác giả trải qua thế hệ bao đời từ ngàn năm lập quốc.

Đốt tinh hoa tri thức của VNCH đi rồi, những trang sách quý không còn nữa, liệu có phải những tri thức ấy cũng sẽ chìm dần vào quên lãng không? Không! Ngàn lần không! Bởi vì đọc sách sẽ như là chiêm nghiệm vị trà ngọt còn đọng lại sau ngụm trà ấm. Ai sẽ là người bảo tồn văn hóa miền Nam sau những lần đốt sách năm 1954, 1975? Sẽ là giới trí thức miền Nam, thầy cô giáo đã rời báng phẩn vì cuộc chiến tàn trong uất nghẹn, cũng sẽ là độc giả nhìn ra được giá trị của sách in trước năm 75, để có một câu nói rất đơn giản, nhưng đã chứng minh và thẩm định được giá trị sách vở của nền văn học nghệ thuật trước năm 75 là: Sách in trước năm 75 hay sách của VNCH hay sách “Ngụy” có giá trị hơn, dấu là câu nói ấy được phát xuất từ bên phe thắng cuộc (theo định nghĩa của họ) hay bên thua cuộc!

Ngoài kia trên đường phố vang động Đất Trời, hồn thiêng sông núi là tiếng reo hò cổ vũ việc đốt sách, riêng chỗ tôi ngồi dường như là đất sục dưới chân tôi khi biết rằng tương lai của hàng bao thế hệ thanh niên sẽ bị thiêu hủy, bị khốn đốn sau trận đốt sách này. Hệ lụy và sự trả giá của một

cuộc chiến sẽ phải đi qua nhiều thế hệ, nhưng thế hệ của Tháng 5, 1975 đã là một dấu ấn đau buồn cho dân tộc: Mùa thi và học trò đốt sách! Tháng 6, hoa phượng rực rỡ màu huyết lệ... chứ không còn là màu hoa phượng đỏ rộn ràng của tuổi học trò nữa!

© **Như Thương** | June 01, 2020